

ผลของโปรแกรมการพยาบาลที่บ้าน ต่อพฤติกรรมดูแลตนเองและระดับความดันโลหิต
ของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิต

**EFFECTS OF A HOME - BASED CARE PROGRAM ON SELF- CARE BEHAVIORS
AND BLOOD PRESSURE IN UNCONTROLLED HYPERTENSIVE PATIENTS**

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2554

วิทยานิพนธ์ ผลของโปรแกรมการพยาบาลที่บ้านต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองและระดับความดันโลหิต ของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิต

Effects of A Home - based Care Program on Self - care Behaviors and Blood Pressure in Uncontrolled Hypertensive Patients

ชื่อนักศึกษา นางสาวจุฑารัตน์ ภาตะนันท์

รหัสประจำตัว 494023

สาขาวิชา การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

ปีการศึกษา 2553

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2554

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

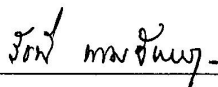
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

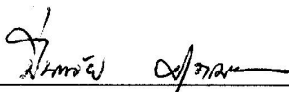
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยวัตร คมพยัคฆ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.รัชณี นามจันทรา)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.ปิ่นหทัย สุกเมฆาพร)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา พันธักดิ์)

จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

วิทยานิพนธ์	ผลของโปรแกรมการพยาบาลที่บ้านต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองและระดับความดันโลหิต ของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิต
	Effects of A Home - based Care Program on Self - care Behaviors and Blood pressure in Uncontrolled hypertensive patients
ชื่อนักศึกษา	นางสาวจุฑารัตน์ ภาตะนันท์
รหัสประจำตัว	494023
สาขาวิชา	การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

ความดันโลหิตสูงเป็นภาวะเจ็บป่วยที่เรื้อรังและไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยมีความสำคัญอย่างมากต่อการควบคุมภาวะของโรค แต่พบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงจำนวนมากยังไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ซึ่งสะท้อนถึงการขาดประสิทธิภาพของการพยาบาลในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองและการควบคุมภาวะของโรคในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการพยาบาลที่บ้านโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการบรรลุเป้าหมายของคิง ต่อพฤติกรรมดูแลตนเองและระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิต กลุ่มตัวอย่างเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงจาก ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิต ที่มารับการรักษาที่คลินิกความดันโลหิตสูงในโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่ง กลุ่มควบคุม 28 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง 30 ราย ได้รับ โปรแกรมการพยาบาลที่บ้าน ร่วมกับการพยาบาลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย 1) โปรแกรมการพยาบาลที่บ้าน 2) คู่มือ “การดูแลตนเองเมื่อเป็นความดันโลหิตสูง” และ 3) เครื่องวัดความดันโลหิต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ และ 2) แบบวัดพฤติกรรมดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 1 และ 9 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การทดสอบที (Independent t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ (Pairwise Comparisons) การทดสอบฟริดแมน (Friedman test) และการทดสอบแมนวิทนียู (Mann-Witney U test) ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังการทดลอง 1 และ 9 สัปดาห์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม

2. กลุ่มทดลองมีระดับความดันซิสโตลิกหลังการทดลอง 1 และ 9 สัปดาห์ต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ตามลำดับ

3. กลุ่มทดลองมีระดับความดันซิสโตลิกหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลังการทดลอง 9 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน

4. กลุ่มทดลองมีระดับความดันไดแอสโตลิกหลังการทดลอง 1 และ 9 สัปดาห์ต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ตามลำดับ

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการพยาบาลที่บ้าน โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการบรรลุเป้าหมายของคิง ช่วยให้ผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตมีพฤติกรรมดูแลตนเองและควบคุมภาวะโรคได้ดีขึ้น โปรแกรมนี้สามารถนำไปส่งเสริมการควบคุมระดับความดันโลหิตในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมภาวะโรคต่อไป

คำสำคัญ: การพยาบาลที่บ้าน ความดันโลหิตสูง การควบคุมระดับความดันโลหิต
พฤติกรรมดูแลตนเอง

Thesis Title Effects of A Home - based Care Program on Self - care Behaviors and Blood pressure in Uncontrolled hypertensive patients

By Miss. Chutharat Patanan

Identification No. 494023

Degree Master of Nursing Science (M.N.S.)

Major Community Nurse Practitioner

Academic Year 2010

ABSTRACT

Hypertension is a chronic and an incurable disease. Patient's self-care behaviors are essential for controlling the illness. However, it was found that a number of hypertensive patients still cannot control blood pressure. This reflects ineffectiveness of nursing intervention for promoting self-care behaviors and the illness control in hypertensive patients. This quasi-experimental study was aimed to examine effects of a home-based care program applying King's theory of goal attainment on self-care behaviors and blood pressure in uncontrolled hypertensive patients. Samples were recruited by purposive sampling from uncontrolled hypertensive patients who attended hypertension clinic of a community hospital. Twenty eight patients in control group received usual care. Thirty patients in experimental group received the home-based care plus the usual care. Experimental instruments were composed of 1) home-based care program 2) patient's manual entitled "self-care for hypertension" and 3) sphygmomanometer. Data collection instruments were 1) demographic and health related data form and 2) self-care behaviors scale for hypertensive patients. Measurements were recorded before the intervention, and one and nine weeks after the intervention. Data were analyzed by using descriptive statistics, independent t-test, repeated measures ANOVA, pairwise comparisons, Friedman test and Mann-Whitney U test. Findings revealed that:

1. Mean score of self-care behaviors in experimental group at one week and nine weeks after the intervention were significantly higher than that before the intervention at level of $p < .001$, but were not different from the control group.

2. Systolic blood pressure of the experimental group at one week and nine weeks after the intervention were significantly lower than that before the intervention at level of $p < .001$ and $.05$ respectively.

3. Systolic blood pressure of the experimental group at one week after the intervention were significantly lower than that of the control group at level of $p < .05$, but they were not different at nine weeks after the intervention.

4. Diastolic blood pressure of the experimental group at one week and nine weeks after the intervention were significantly lower than that before the intervention at level of $p < .05$, and significantly lower than that of the control group at level of $p < .001$ and $.05$ respectively.

This study indicated that the home-based care program applying King's theory of goal attainment can help patients with uncontrolled hypertension to improve their self-care behaviors and control their illness. The program could be further used to control blood pressure in uncontrolled hypertensive patients.

Keyword : Home - based Care , Hypertension , Blood pressure control , Self-care behavior

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.รัชณี นามจันทรา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ อาจารย์ ดร.ปิ่นททัย สุขเกษมพร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจแก้ไขและเสนอแนะเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์ ประธานกรรมการสอบ ที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา พันธุ์ภักดี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง และให้ความกรุณาโดยอนุญาตให้นำคู่มือ “การดูแลตนเองเมื่อเป็นความดันโลหิตสูง” มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนและ คณาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาอันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน และบรรณารักษ์ ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดการศึกษา และกราบขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลเคมิมบางนางบวช ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูลการวิจัย และสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่เสียสละเวลาอันมีค่าเข้าร่วมโครงการวิจัย

ขอขอบพระคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ให้อกำลังใจเสมอมา รวมทั้งเสียสละในการรับผิดชอบงานแทนผู้วิจัยในช่วงระยะเวลาที่ทำการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน รุ่นที่ 3 ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและให้อกำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวทุกท่านที่ให้อกำลังใจ ช่วยเหลือและให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยเสมอมา สำหรับคุณความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์ และผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทุกท่าน

จุฑารัตน์ ภาตะนันท์